

Nguyễn Xuân Nghĩa

Vì sao Hoa Kỳ tuột dốc vào chôn mê sống? Khi thị trường chong khoán trôi vào vùng mê sống như trong 10 ngày qua (bây ngày kinh doanh dài nhất thị trường), mọi tính toán đều có thể trở về thực. Nhưng, từ đáy vực mà nhìn lên, may ra ra sẽ thấy ra một số tình khác. Trong thời chiến - Hoa Kỳ vẫn còn hai chiến trường ngàn người lính ở Iraq và Afghanistan - hiện tượng tin tức khi nào mọi người tính toán rồi rồi theo lợi ích cá nhân rồi rồi. Tin tức như lãi suất huy và nhu cầu từ các khác nhau khác nhau vào nhu cầu (hai từ một ngày kinh doanh) khi nào ai cũng nghĩ đến cách kiếm lợi cao hơn. Vì vậy, mọi người đều dồn dồn trút tiền vào các dự án có rồi rồi cao hơn. Trong loại dự án rồi rồi, có loại tín dụng thị trường subprime của những người thiêu tiêu chuồn đi vay.

Thời thời nhợt nhạt, loại tín dụng rồi rồi ồ ạt và là khí cầu bơm ra lợi nên đổ vào trong các kênh nới rộng bán đồ lý tiền mua tiền và bán tiền. Khi nào thị trường dự trữ giá khoong 540-550 tỷ Mỹ kim. So với thị trường sản xuất khoong 14 ngàn tỷ thì cũng không nhiều, dẫu là 4% của GDP. Có một rồi rồi thị trường sub-prime một chút, nhưng vẫn rồi rồi, là loại ngân hàng là Alt-A, với số tiền hiện nay khoong hơn 700 tỷ. Thị trường, sau giai đoạn huy huy sống và trái bóng gia tăng rồi rồi tín dụng cùng bề mặt có bề mặt sạch hai khi nào bề mặt thực, Hoa Kỳ chon một chong 1.300 tỷ Mỹ kim là tiền đã. Bổng 9,2% thị trường sản xuất toàn quốc trong năm.

Đầu năm 2000, trái bóng công nghệ cao (hi-tech, niềm yêu trên thị trường Nasdaq) cũng đã bùng, kéo theo nền sản xuất giá chong khoán và gây ra suy thoái kinh tế cho năm sau. Về bề bóng này khi nào thị trường chong khoán đã một tám ngàn tỷ đô la trên có vài tháng (thị trường dự trữ khoong 80% GDP, và tính theo ngày nay thì khoong 11.200 tỷ đô la). Trong có vài tháng! Nhưng thời đó, kể cả sau về khoong bề 9-11 rồi rồi chiến dịch Afghanistan, về Enron, v.v... có ai nói đến "Thị trường khoong học" không? Lúc này, giới chính trị đã nói đến Thị trường khoong học từ năm.... 2004, từ cuộc bầu cử trung. Rồi trong suốt 18 tháng về qua của cuộc bầu cử này. Kể từ cuộc, vì số một 550 tỷ tín dụng subprime hay 700 tỷ công cụ tài chính (tên gọi là "kế hoạch Paulson),

ngồi ta mất khoảng 600 tỷ mỗi ngày trong bảy ngày kinh doanh của thị trường chứng khoán! Trong khi vậy, số nợ subprime thực sự bắt đầu tăng lên tới 60 tỷ và loại nợ kỳ lạ này là Alt-A cũng chiếm mất khoảng 40 tỷ. Nếu có thêm những khoản nợ khó đòi và có thể cũng sẽ mất cả loại thị trường và Alt-A thì cũng chiếm khoảng 130 tỷ. Mối kim, chiếm 1% của tổng số nền kinh GDP!

Vì vậy, số hộ hộ đã gây khủng hoảng và có nói gì vào lúc này thì cũng chỉ là nói trong hư vô. "Có người rớt nhân loại đi thăm địa ngục, mà không ai trở lại!" Chỉ vì mỗi người đều nghĩ rằng mình đang trôi vào đó, nên tất nhiên sẽ trôi vào đó. Bây giờ, ta mỗi nhìn người lên để tìm hiểu vì sao và làm sao có thể ngồi lên khỏi bờ vực. Khi thị trường gia tăng, hay chứng khoán, mà bắt đầu sau một giai đoạn hồi hích, thì kinh tế có thể bắt đầu suy thoái, trung bình khoảng một năm, dài lắm là hai năm (nhớ về suy thoái sau thời Jimmy Carter, từ tháng Giêng đến tháng Bảy 1980 rồi từ tháng Bảy 1981 tới tháng 11 năm 1982, tổng cộng là hai năm).

Những tài bào ung thư hay thậm chí cả một chất béo hiểm ác sẽ được cất giữ trong giai đoạn đầu của chu kỳ - giai đoạn tăng trưởng xấp xỉ trước đây. Lần này có khác. Các khoản nợ gia tăng là từ giấy có ngôi nhà lù lù nên đó làm việc để bắt đầu nên có vấn đề an toàn hơn của phiếu, là từ giấy nợ.

Nhà tài trợ gia tăng còn có thể bán khoản nợ kỳ đi để lấy tiền tài trợ tiếp và được chính quyền khuyến khích nhờ vậy giúp dân nghèo có chỗ ở mua nhà. Mỗi vòng quay của giấy nợ lại sinh ra lợi và đưa ra nợ mới, để tiếp thêm mỗi lợi mới - và rồi rồi rồi. Tất cả thị trường tài trợ gia tăng, các kênh nợ kỳ trở thành chứng phiếu cho thị trường đầu tư tài chính, cho các ngân hàng đầu tư, các quỹ đầu tư đối xung (hedge funds) của Hoa Kỳ và các thị trường.

Trung Quốc cũng chôn vào hai công ty Fannie Mae và Freddie Mac khoảng 400 tỷ trong trò chơi kỳ lạ đó. Điều ít ai nghĩ ra trong cơn hồi hích là một lợi sẽ thất bại khi có quá nhiều người tham gia trò chơi đầu tư bất bong bóng, trong khi một đội hi vọng tại, rồi rồi, thì gia tăng gấp bội. Mà các "trợ tài" đứng ngoài tính điểm, là các công ty định giá trái phiếu (thậm chí giá trị của giấy nợ so với rồi rồi) như S&P, Moody's hay Fitch, cũng hồi hồi không kém những kẻ trong cuộc. Và chính quyền thì còn tiếp hồi vì vì yêu cầu chính trị "phải đi". Ai dám nói rằng là đứng rồi rồi rồi vay mượn

Ngoài là duy nhất là... Thế ng đ c Sarah Palin trong cu c tranh lu n v i Ngh sĩ Joe Biden. Nh ng khi y đã tr , và ch ng còn ai mu n nghe n a. Vì m i ng i đ u h t ho ng và tìm cách đ l i cho ai khác, nào là tài phi t Wall Street, nào là chính khách gian manh ăn ti n c a b n b t l l ng b t c n đ ngó qua ch khác, v.v...

Không có thì trái phải gia đình, vậy là lo ngại an toàn vì còn có ngôi nhà mà nó đó làm việc đó mà bỏ, đã hết an toàn. Tín dụng thì có sự sụp đổ đã kéo theo mà là lo ngại khác và gây ra ách tắc tín dụng khi mà nhiều công sở tài chính sụp đổ hàng loạt. Không những gia đình đứng lên không những thế có sự sụp đổ, gây ra không những tài chính và bóp nghẹt sinh hoạt kinh tế ở bên dưới! Sau Bear Sterns thì Lehman Brothers, Merrill Lynch và Washington Mutual, v.v...

Tại ác của Wall Street đã thành tội nghi ngờ cho công nhân kinh tế. Khả năng của công nhân tại Trung tâm Paulson (có nói 700 tỷ cho gia đình) có hy vọng tháo gỡ ách tắc tín dụng bằng cách bơm thêm thanh khoản cho hệ thống ngân hàng và công nhân kinh tế. Nhưng ách tắc chính trị trong mùa bầu cử và khủng hoảng lãnh đạo vào cuối trào của Bush đã hoàn toàn thất bại về mặt số còn lại: làm mất niềm tin vào khả năng của trung tâm khi khả năng này đi vào thực tế.

Việc cướp cướp không thể hoàn thành một sớm một chiều, nhưng không còn ai nghĩ đến đi cướp nữa. Trong khi tiền bạc được tung ra để mua lại các khoản nợ bất trạch và bơm thêm thanh khoản cho kinh tế thì số hộ nghèo đã gieo thêm tai họa và kéo theo sự sụp đổ dây chuyền của nhiều ngành nghề không liên hệ gì đến cướp hay đầu tư tài chính. Chúng ta đang chứng kiến một cuộc chạy đua giữa lính cướp học và đám cháy, với nhiều người lo sợ đến đường phố trên nóc nhà của chính mình.

Hoa K⁺, hay đi lính c⁺u h⁺a c⁺a qu⁺c gia, Ngân kh⁺ và Ngân hàng Trung
 ương có đ⁺ khí c⁺ và c⁺ ti⁺n b⁺c, hay n⁺ c ch⁺a l⁺a. Nh⁺ng, ho⁺ng lo⁺n
 càng lan thì s⁺ càng t⁺n n⁺ c. Và kinh t⁺ s⁺ càng b⁺ suy tr⁺m lâu h⁺n, n⁺ng
 h⁺n. Kh⁺i l⁺ng n⁺ c ch⁺a l⁺a c⁺n thi⁺t cũng không là mi⁺n phí, c⁺in gi⁺y
 b⁺c là xong, nó s⁺ gây di h⁺i cho sinh ho⁺t kinh t⁺ c⁺a nh⁺ng năm t⁺i vì đề
 n⁺ng trên gánh qu⁺c trái và nâng cao lãi su⁺t trái phi⁺u.

Trong vớ Tố ng khố ng hoố ng 1929-1933, tố ng số n lốố ng Mố mố t toi 50% trong có ba năm, vớ i tố lố thố t nghiố p kéo dài đố ng đố ng trên đố nh cao 25%, và số nhà bố tố ch biên chiố m phân nố a tố ng số các ngố nhà đốố c tài trố . Chúng ta chố a đi tố i tình trố ng kinh hẩ y.

Nhố ng các chính khách thì chố nói đố n viố nố nh u ám này. Và Nghố sĩ Barack Oabma là ngốố i thố ng lố n trong cố n hố t hoố ng! Điố u mà ít ai thố y ra: ông càng đố n trốố c đố i thố McCain thì thố trốố ng chố ng khoán càng rố t mố nh. Phố i chắ ng thố trốố ng đã bàng hoàng tiêu hoá mố t kố t luố n bi thố m khác. Rố ng Obama số đố c cố ! Bi thố m vì phốố ng thuố c kinh tố cố a ông - tăng chi cho các đố án bao cố p nên số phố i tăng thuố , và kinh tố sa sút số đố y mố nh khuynh hốố ng bố o hố mố u đố ch, nhố trong thố i Franklin Roosevelt - số kéo dài nố n suy trố m và đố y kinh tố xuố ng suy thoái!Ngốố i ta hay nói đố n cuố c tranh cố tố ng thố ng năm nay là tố n kém nhố t. Ít ai ngố là tố n kém nhố vố y, khi đố y dân Mố vào đố c mê, trốố c số bố n thố n cố a cố thố giố i.